

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“สิ่งที่ผมได้คิดมีมากกว่าบ้านจัดสรรก็คือ ความอ่อนแอของสังคมเมืองของไทยเอง ผมรู้สึกได้ว่าเรื่องนี้ [การเลือนหายของความผูกพันของผู้คนในชุมชน] เป็นเรื่องใหญ่มากๆ และ อยากเรียกร้องให้สังคมเอาใจใส่เอาใจใส่กับเรื่องนี้ให้มากขึ้นช่วยกันคิดช่วยกันลงมือทำดูเพื่อจะพบคำตอบที่พอเป็นไปได้ขึ้นมาได้บ้างผมควรกล่าวด้วยว่ามีผู้คนในเขตเมืองบางแห่งได้ทดลองทำในเรื่องนี้อยู่ กล่าวคือพยายามสร้างความผูกพันกันของผู้คนในละแวกบ้านและนำเอาความผูกพันนี้ไปทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และ ประโยชน์ต่อส่วนรวมที่พอจะสำเร็จเห็นหน้าเห็นหลังบ้างก็มี ที่ยังไม่บรรลุผลเป็นชิ้นอันก็มากที่ล้มเหลวไม่ได้เรื่องเลยก็ไม่น้อย แต่สังคมเรายังไม่ได้รวบรวมและเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าเหล่านี้อย่างจริงจัง” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548)

ในบทความเรื่อง “พื้นที่ในหมู่บ้าน” นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2548) ได้อภิปรายถึงวิกฤตการณ์ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ใน “หมู่บ้านสมัยใหม่” ที่ผู้คนไม่มีโอกาสสร้างเสริมความสัมพันธ์ต่อกันเนื่องจากขาดพื้นที่กิจกรรมทางสังคม ซึ่งแตกต่างจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ “ชุมชนหมู่บ้านในอดีต” ที่ผู้คนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และสร้างเสริมความสัมพันธ์ต่อกันตลอดเวลา เนื่องจากมีพื้นที่กิจกรรมทางสังคมอยู่มากมายในชุมชนหมู่บ้าน (ภาพที่ 1.1) และได้เน้นย้ำให้สังคมเอาใจใส่ในเรื่องพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ของผู้คนในหมู่บ้านสมัยใหม่ให้มีความผูกพันต่อกัน

การขาดพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านสมัยใหม่ เนื่องจากไม่มีพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านที่มีเพียงพื้นที่บ้านและถนน (ภาพที่ 1.2) ทำให้ผู้คนขาดโอกาสในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านสมัยใหม่ขาดความผูกพันต่อกัน นำมาซึ่งความเหงาห่างและไม่รู้สึกรู้ว่า “ความอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน” ดังเช่นที่เกิดขึ้นในชุมชนหมู่บ้านในอดีต

ความรู้สึกอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านในอดีตมีความเอื้ออาทรต่อกัน เนื่องมาจากความรู้สึกอยู่ร่วมกันทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านในอดีตรู้สึกว่าคุณค่าในชุมชนหมู่บ้านของตนเป็นพวกเดียวกันไม่ใช่คนอื่นไกล ทำให้เมื่อเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นผู้คนใน

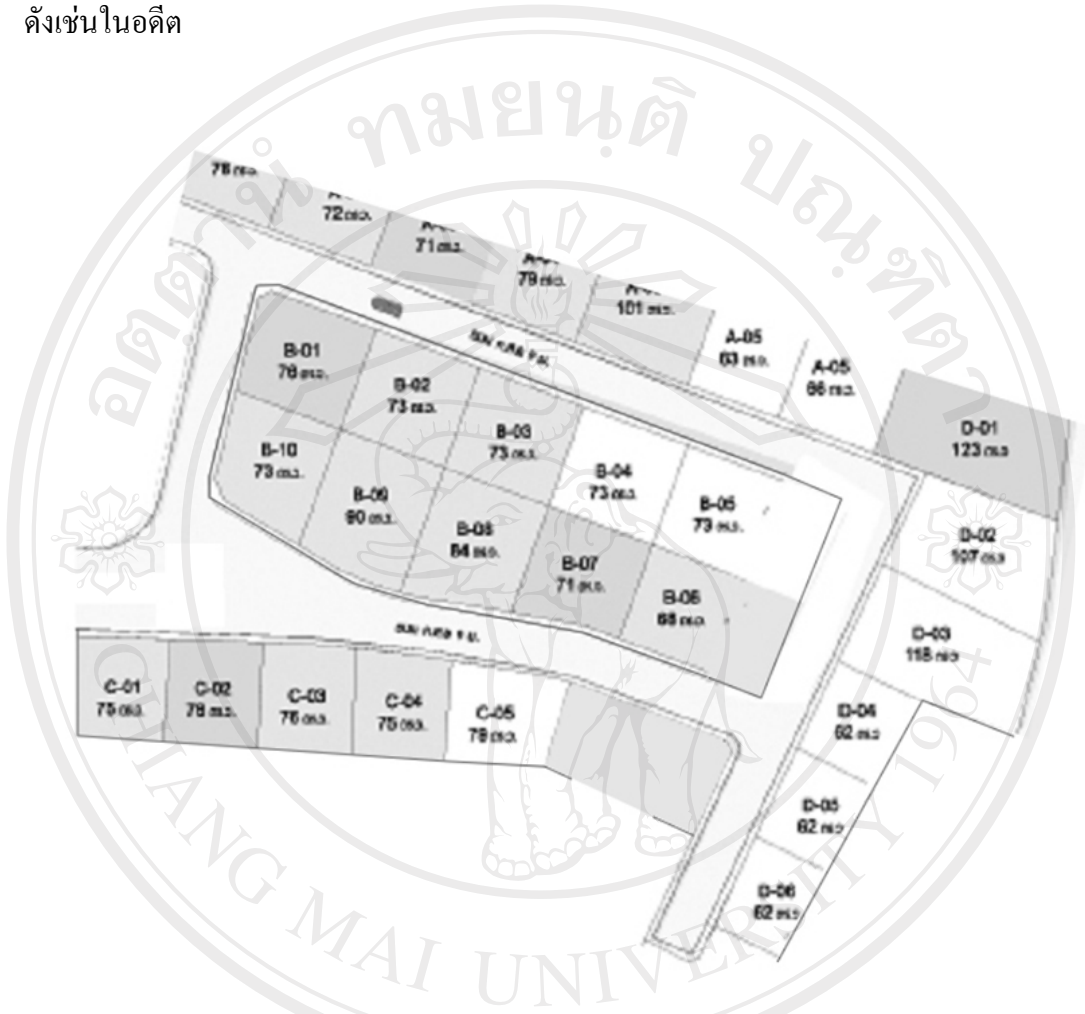
ชุมชนหมู่บ้านจึงช่วยเหลือกัน ซึ่งการช่วยเหลือกันนี้ไม่ได้ช่วยเหลือกันเพียงการแบ่งปันของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านอย่างเดียว แต่ยังมีช่วยเหลือกันในการป้องกันระว่างภัยในชุมชนหมู่บ้าน และการช่วยเหลือกันในการอบรมขัดเกลา พฤติกรรมและทัศนคติ ในการอยู่ร่วมกันของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านอีกด้วย การช่วยเหลือกันนี้เองที่โยง โยผู้คนที่ทั้งชุมชนหมู่บ้านเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านที่มี “เครือข่ายในการช่วยเหลือกัน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอันหนึ่งของการดำรงอยู่ของชุมชนหมู่บ้านของไทยในอดีต

ภาพที่ 1.1 พื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่มีอยู่มากมายในชุมชนหมู่บ้านในอดีต
(อนุวิทย์ เจริญศุกกุล และ วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2537)

การขาดพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านสมัยใหม่จึงไม่ได้เป็นเพียงการขาดหาย “พื้นที่” ในการทำกิจกรรมต่างๆในหมู่บ้านเท่านั้นซึ่งเป็นพื้นที่ในมิติทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็น การขาดหายใน “พื้นที่” มิติทางสังคมนั้นคือ การขาดแคลนพื้นที่ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง เครือข่ายการช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้านอีกด้วย เมื่อไม่มีพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้าน สมัยใหม่ ผู้คนจึงขาดโอกาสในการสร้างความรู้จักกับเพื่อนบ้านคนอื่นๆที่อยู่ไกลออกไปจากบ้าน ของตนเองในหมู่บ้านเดียวกัน ทำให้การช่วยเหลือกันอย่างเป็นเครือข่ายดังเช่นชุมชนหมู่บ้านใน

อดีตเช่น การช่วยเหลือกันในการดูแลความปลอดภัย, การช่วยเหลือกันในการอบรมขัดเกลาผู้คนในหมู่บ้าน และ การช่วยเหลือกันในการแบ่งปันสิ่งต่างๆต่อกัน ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เป็นเครือข่ายดังเช่นในอดีต

ภาพที่ 1.2 การขาดแคลนพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านสมัยใหม่
ที่มีเพียงพื้นที่ถนนและพื้นที่บ้าน

การที่หมู่บ้านสมัยใหม่ไม่มีระบบการป้องกันระงับภัยที่เกิดจากเครือข่ายการช่วยเหลือกันของผู้คนในหมู่บ้านนั้นมิได้หมายความว่า ในหมู่บ้านสมัยใหม่จะไม่มีระบบป้องกันระงับภัย มีวิธีการป้องกันภัยหลากหลายวิธีที่ถูกนำมาใช้แทนที่การป้องกันภัยโดยเครือข่ายของผู้คนในหมู่บ้าน วิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมกันคือการที่องค์กรที่เป็นผู้ดูแลหรือกรรมการในหมู่บ้านสมัยใหม่จะทำการจัดจ้างบริษัทรักษาความปลอดภัย มาทำการติดตั้งกล้องวงจรปิดและมีการตรวจตราโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอดเวลาไปทั่วบริเวณของหมู่บ้าน รวมไปถึงการติดตั้งระบบการรักษาความปลอดภัยต่างๆในบ้านแต่ละหลัง ซึ่งวิธีการรักษาความปลอดภัยด้วยการจัดจ้างบริษัทรักษาความ

ปลอดภัยแก่หมู่บ้านนี้ หากทำให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูง ทำให้การรักษาความปลอดภัยแก่หมู่บ้านโดยบริษัทรักษาความปลอดภัยที่ได้ประสิทธิภาพนั้นเกิดเฉพาะในหมู่บ้านของผู้มีรายได้สูงเท่านั้น เนื่องมาจากการที่จะจัดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยให้มีความสมบูรณ์ดูแลตรวจสอบได้ทั่วทั้งหมู่บ้านนั้นจำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่สูง แต่หมู่บ้านส่วนใหญ่ซึ่งเป็นหมู่บ้านของผู้มีรายได้ปานกลางและหมู่บ้านของผู้มีรายได้ต่ำนั้น ไม่สามารถที่จะรองรับค่าใช้จ่ายสำหรับระบบรักษาความปลอดภัยที่เต็มรูปแบบได้ ก่อให้เกิดการลดทอนระดับของการรักษาความปลอดภัยตามแต่ละระดับของรายได้ของแต่ละหมู่บ้าน ยิ่งหมู่บ้านที่มีผู้อยู่อาศัยที่รายได้น้อยเท่าไร ระดับของการรักษาความปลอดภัยโดยบริษัทรักษาความปลอดภัยยิ่งถูกลดทอนมากขึ้นเท่านั้น ทำให้การรักษาความปลอดภัยสอดคล้องดูแลไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกบริเวณของหมู่บ้าน

การที่หมู่บ้านสมัยใหม่ของผู้มีรายได้ต่ำไม่สามารถจัดจ้างระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพได้นี้ เป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดปัญหาสังคมต่างๆ ในหมู่บ้านสมัยใหม่สำหรับผู้มีรายได้ต่ำซึ่งมีโอกาสในเกิดอาชญากรรมอยู่แล้วให้สูงขึ้นไปอีก ทำให้หมู่บ้านสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านสมัยใหม่สำหรับผู้มีรายได้ต่ำเป็นหมู่บ้านที่มีความอ่อนแอในการป้องกันปัญหาสังคมต่างๆ จากทั้งที่เกิดขึ้นจากผู้คนภายใน อาทิเช่น การมั่วสุมกันของเด็กวัยรุ่น, การทะเลาะเบาะแว้งกันของผู้คนในชุมชน และปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้คนภายนอกหมู่บ้านเข้ามาสร้างปัญหาในหมู่บ้าน เช่น การลักเล็กขโมยน้อย, การขายยาเสพติดในหมู่บ้าน เป็นต้น เพราะฉะนั้นวิธีการหนึ่งที่จะแก้ปัญหาในเรื่องการเกิดปัญหาสังคมต่างๆ ในหมู่บ้านสมัยใหม่ได้ที่เป็นวิธีการที่ยั่งยืนและเกิดการระวังป้องกันครอบคลุมบริเวณส่วนใหญ่ของหมู่บ้านได้นั้นคือการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือกันของผู้คนในหมู่บ้านดังเช่นในอดีต

ดังที่ได้เสนอไปข้างต้นว่าเครือข่ายการช่วยเหลือกันของผู้คนที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนหมู่บ้านในอดีตนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการมีพื้นที่กิจกรรมในชุมชนหมู่บ้านเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้คนสร้างความรู้จักคุ้นเคยกันจนนำมาซึ่งเครือข่ายในการช่วยเหลือกันในที่สุด แต่เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านสมัยใหม่มีเพียงพื้นที่ถนนและพื้นที่บริเวณบ้านของผู้คนในหมู่บ้านเท่านั้น ขาดพื้นที่กิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน

การปรับปรุงหมู่บ้านสมัยใหม่ให้มีพื้นที่กิจกรรมทางสังคม จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้ผู้คนในหมู่บ้านสมัยใหม่มีความผูกพันกันและพัฒนาเป็นเครือข่ายการช่วยเหลือทางสังคมดังเช่นชุมชนหมู่บ้านในอดีต โดยการที่จะปรับปรุงหมู่บ้านให้มีพื้นที่กิจกรรมทางสังคมนั้นได้ทำให้เกิดคำถามตามมานั้นคือ พื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านสมัยใหม่นั้นควรมีลักษณะอย่างไร การจะตอบคำถามนี้ได้วิธีหนึ่งก็คือการศึกษาพื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่เคยมีใน

ชุมชนหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจว่าพื้นที่กิจกรรมทางสังคมนั้นมี “คุณลักษณะ” อย่างไรที่ทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านมีความผูกพันกัน ซึ่งคุณลักษณะของพื้นที่กิจกรรมในอดีตนั้นนี้เองที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่กิจกรรมในหมู่บ้านสมัยใหม่ต่อไป

ภาพที่ 1.3 ช่วงเอือนในชุมชนหมู่บ้านในอดีต (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล และ วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2537)

“ช่วงเอือน” (ภาพที่ 1.3) เป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่มีการใช้งานที่สืบทอดกันมายาวนานในชุมชนหมู่บ้านเชียงใหม่ในอดีตและยังคงมีการใช้งานอยู่ในหลายชุมชนหมู่บ้านของเชียงใหม่ในปัจจุบัน โดยช่วงเอือนมีคุณลักษณะเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในละแวกบ้านชุมชนหมู่บ้านเชียงใหม่ในอดีตที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงผู้คนในชุมชนหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน เป็นพื้นที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้คนมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นต่อกัน ช่วงเอือนจึงเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมอันหนึ่งที่มีความเหมาะสมแก่การเข้าไปทำการศึกษา และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมในหมู่บ้านสมัยใหม่ในเมืองเชียงใหม่

ชุมชนหมู่บ้าน “บ้านเด่นใน” อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เป็นชุมชนหนึ่งที่มีการใช้งานช่วงเอือนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมมาตั้งแต่การเริ่มเกิดชุมชนหมู่บ้านและยังมีการใช้งานช่วง

เฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมอยู่ในหลายกลุ่มเครือญาติ (ภาพที่ 1.4) จึงเป็นชุมชนหมู่บ้านหนึ่งที่เหมาะสมในการเป็นหมู่บ้านกรณีศึกษา

ภาพที่ 1.4 ช่วงเฮือนในชุมชนบ้านเด่นใน

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่ส่งเสริมให้ผู้คนมีความผูกพันต่อกัน โดยใช้ “ชุมชนบ้านเด่นใน” มาเป็นชุมชนหมู่บ้านกรณีศึกษา โดยได้ใช้ทฤษฎีองค์ประกอบของสถานที่ (Theory of Place) ของ Carmon, Heath, Oc & Tiesdell (2003) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาโดย Carmon, Heath, Oc & Tiesdell (2003) ได้เสนอว่าในพื้นที่หนึ่งนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามส่วน ได้แก่ 1) กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่, 2) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และ 3) ความหมายของพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจกลไกที่เกิดขึ้นของสถานที่นั้นๆ โดยใช้การสังเกตเป็นวิธีในการศึกษากิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเฮือน และ ลักษณะกายภาพของช่วงเฮือน โดยมี การสัมภาษณ์ผู้คนในชุมชน ในเรื่อง ความหมายของช่วงเฮือน เป็นวิธีการศึกษาและเก็บบันทึกข้อมูลด้วย เทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์, ภาพถ่าย และ ภาพสเกตช์ หลังจากนั้นจึงมีการนำผลที่ได้ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางสังคม, ลักษณะกายภาพของช่วงเฮือน และ ความหมายของพื้นที่มาทำ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์หาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสามเพื่อค้นหากลไกที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางสังคมของช่วงเฮือน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อทำความเข้าใจกับคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางสังคมแก่ผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านมีความแน่นแฟ้น เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชุมชน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกิดความเข้าใจในคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางสังคมแก่ผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน และเป็นกลไกหนึ่งในการก่อให้เกิดเครือข่ายของการช่วยเหลือกันของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน

1.4 ผลของการศึกษา

จากการศึกษาช่วงเฮือนในชุมชนบ้านเด่นใน นั้นพบว่าผู้คนในชุมชนบ้านเด่นในอยู่ร่วมกันในแบบแผนสังคมเครือญาติ ซึ่งเป็นแบบแผนทางสังคมที่ทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่มีความอาวุโสคอยดูแลลูกหลานในชุมชนหมู่บ้านให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบและจารีตประเพณีที่ดีงามของสังคม อีกทั้งยังคอยระวังป้องกันภัย และดูแลสารทุกข์สุกดิบของลูกหลานอยู่เสมอ โดยการดูแลกันของผู้คนในแบบแผนสังคมเครือญาตินี้ไม่ได้จำกัดอยู่ในผู้คนซึ่งเป็นครอบครัวเดียวกันเท่านั้นแต่ยังเป็นระบบการดูแลกันทั้งชุมชนหมู่บ้าน โดยสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านที่มีความอาวุโสซึ่งเป็นสถานะทางสังคมที่สูงกว่าลูกหลานนั้นจะถูกคาดหวังจากสังคมในชุมชนหมู่บ้านให้คอยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการดูแลแก่ลูกหลานทั้งชุมชนหมู่บ้านซึ่งเป็นเครือญาติกัน

การดูแลกันผ่านระบบความอาวุโสของผู้คนในสังคมเครือญาติ ทำให้ช่วงเฮือนในชุมชนหมู่บ้านเป็นกลไกหนึ่งในการดูแลกันของผู้คน โดยการใช้ช่วงเฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน และการครอบครองช่วงเฮือนของผู้อาวุโสที่เกิดจากความผูกพันและการใช้งานต่อเนื่องกันมาจากแต่ละรุ่นคนในสังคมเครือญาติ ทำให้ลูกหลานต้องเกรงใจผู้อาวุโสในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ลูกหลานคอยประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามเป็นไปตามจารีตประเพณีของสังคม โดยเมื่อผู้คนเข้าไปครอบครองช่วงเฮือนนั้นเขาจะใช้องค์ประกอบสองส่วนในการดูแลกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเฮือนซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบทางกายภาพ และ องค์ประกอบทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical organization) คือการที่ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านเข้าไปทำการจัดการพื้นที่ในสามประเด็น ได้แก่ การปรับเปลี่ยนทางกายภาพ (Articulation) ระยะจากจุดอ้างอิงความเป็นเจ้าของ (Distance) และ ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ (Access) เพื่อแสดงถึงการครอบครองพื้นที่และทำการกำหนดความหมายให้แก่พื้นที่ในชุมชนหมู่บ้านว่าพื้นที่ต่าง ๆ นั้นเป็นพื้นที่ประเภทใด

องค์ประกอบทางสังคม (Social organization) คือการที่แบบแผนสังคมเครือญาติในชุมชนหมู่บ้านมีการกำหนดสถานะทางสังคม (Social Status) และบทบาทหน้าที่ (Social Roles) แก่ผู้คนต่าง ๆ ในชุมชนหมู่บ้าน ให้ผู้คนสถานะทางสังคมมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงแตกต่างกันไปตามความอาวุโสและความสนิทสนมเชิงเครือญาติ

ด้วยกลไกการครอบครองช่วงเฮือนของผู้คนในชุมชนบ้านเด่นเพื่อการดูแลลูกหลานในชุมชนหมู่บ้านผ่านการจัดการองค์ประกอบทางกายภาพและการจัดการองค์ประกอบทางสังคม ทำให้ช่วงเฮือนนั้นเกิดคุณลักษณะสำคัญสองประการ ได้แก่ ช่วงเฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในชุมชนหมู่บ้านที่ผู้คนในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ครอบครองร่วม และช่วงเฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่ทำให้เกิดการดูแลกันของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน

จากคุณลักษณะของช่วงเฮือนสองประการนี้เองทำให้ช่วงเฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการดูแลกันระหว่างสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านอย่างเป็นธรรมชาติ และเนื่องด้วยลักษณะของช่วงเฮือนที่ต่อเนื่องกันไปตลอดทั้งชุมชนก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายของการปฏิสัมพันธ์และดูแลช่วงเฮือนไปตลอดทั้งชุมชนหมู่บ้าน

จากผลของการศึกษาคูณลักษณะของช่วงเฮือนทำให้เห็นว่า ได้ว่าปัจจัยสำคัญที่สุดอันหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านมีความผูกพันกันในทางกายภาพนั้นคือการมีพื้นที่ครอบครองร่วมในชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งการมีพื้นที่ครอบครองร่วมในชุมชนหมู่บ้านนี้เองจะเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้คนออกมาทำกิจกรรมนอกพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง เป็นจุดเริ่มต้นในการส่งเสริมโอกาสให้ผู้คนเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีโอกาสในการที่จะเกิดความผูกพันในชุมชน และพัฒนาไปเป็นเครือข่ายของการปฏิสัมพันธ์และป้องกันระงับภัยของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน

1.5 การนำเสนอ

การนำเสนองานวิทยานิพนธ์นี้ได้แบ่งบทของการนำเสนอออกเป็นห้าบท โดยหลังจากบทที่หนึ่งซึ่งเป็นบทนำแล้วผู้เขียนได้มีการนำเสนอในสี่บทที่เหลือดังนี้

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ในการทบทวนวรรณกรรมนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็นสองส่วน โดยในส่วนแรกเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาแนวคิดเรื่องพื้นที่ โดยเน้นไปที่แนวความคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคม โดยประกอบไปด้วย

พื้นที่ทางสังคม เป็นการอธิบายว่าพื้นที่ทางสังคมคืออะไร มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ในรูปแบบใดบ้าง

พื้นที่และแบบแผนทางสังคม เป็นการนำเสนอว่าแบบแผนทางสังคมนั้นมีความสัมพันธ์อย่างไรต่อพื้นที่และมีความสัมพันธ์อย่างไรต่อตัวตนของผู้คนในสังคมนั้นๆ

พื้นที่ในสังคมชุมชน และ พื้นที่ในสังคมสมัยใหม่ เป็นการนำเสนอพื้นที่จากสังคมสองแบบแผน โดยในส่วนของพื้นที่ในสังคมชุมชนนั้นมีการนำช่วงเฮือนขึ้นเป็นตัวแทน และในส่วนของสังคมสมัยใหม่นั้นมีการนำถนนมาเป็นตัวแทน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านทั้งสามส่วนนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับภาพรวมของพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อเป็นรากฐานความเข้าใจในเรื่อง “พื้นที่กิจกรรมทางสังคม” ก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป หลังจากนั้นจึงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพื้นที่ เป็นการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ผ่านมาในอดีตเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ทำวิจัยและเป็นกรอบให้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยประกอบไปด้วยสองส่วนได้แก่

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เป็นการทบทวนวรรณกรรมเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจแก่ผู้ทำวิจัยในเรื่องของพื้นที่ “องค์ประกอบ” ของพื้นที่นั้นมีอะไรบ้าง โดยในการวิจัยนี้ได้เน้นประเด็นไปที่ ทฤษฎีองค์ประกอบของสถานที่ ซึ่งได้เสนอว่าในพื้นที่หนึ่งนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามส่วน ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่, กายภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นี้จะเป็เลนซ์ให้ผู้ทำวิจัยในการเข้าไปศึกษาพื้นที่หมู่บ้านเมื่อลงเก็บข้อมูลภาคสนาม

วิธีในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของสถานที่ เป็นการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องวิธีการศึกษาองค์ประกอบของสถานที่ว่ามีวิธีในการศึกษาอย่างไร และมีวิธีในการเก็บข้อมูลอย่างไร โดยวิธีในการศึกษาประกอบไปด้วย การเลือกจำนวนตัวอย่างในการศึกษาโดยใช้วิธีการสุ่มศึกษา, การสังเกต, การสัมภาษณ์ และวิธีในการเก็บข้อมูลได้แก่ การบันทึกเทปเสียงสัมภาษณ์, ภาพถ่าย, ภาพสเก็ตซ์ และ แผนที่พฤติกรรม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการเสนอขั้นตอนของการวิจัยโดยประกอบด้วยสามส่วนได้แก่
ชุมชนบ้านเด่นโน เป็นการนำเสนอเหตุผลในการเลือกชุมชนบ้านเด่นโนเป็นชุมชน
กรณีศึกษา

การเก็บข้อมูล เป็นการเสนอขั้นตอนในการเก็บข้อมูลองค์ประกอบของช่วงเฮือนซึ่ง
ประกอบไปด้วยสามส่วนได้แก่ การศึกษากิจกรรมในช่วงเฮือนด้วยการสังเกตโดยมีการถ่ายภาพ
และสเกตช์ภาพเป็นการเก็บข้อมูล การศึกษากายภาพของช่วงเฮือนด้วยการสังเกตโดยมีการถ่ายภาพ
และสเกตช์ภาพเป็นการเก็บข้อมูล และ การศึกษาความหมายของช่วงเฮือนด้วยการสัมภาษณ์ โดยมี
เทปเสียงสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำเสนอขั้นตอนของการนำข้อมูลในเรื่อง กิจกรรม, กายภาพ
และความหมายของช่วงเฮือน มาแสดงผลอยู่ในภาพเดียวกัน เพื่อทำการวิเคราะห์หาคุณลักษณะ
ของพื้นที่

บทที่ 4 ผลของการศึกษา เป็นการเสนอคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่เป็นผลลัพธ์จากการเก็บ
ข้อมูลองค์ประกอบของสถานที่และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยสามส่วนคือ

ชุมชนบ้านเด่นโน เป็นการนำเสนอข้อมูลภาพรวมของชุมชนบ้านเด่นโน โดยประกอบไป
ด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนบ้านเด่นโน และ
กิจกรรม กายภาพ และความหมาย ของช่วงเฮือนและถนนในชุมชนบ้านเด่นโน

กลไกการครอบครองพื้นที่ของผู้คนในชุมชนบ้านเด่นโน เป็นการนำเสนอกลไกของการ
ครอบครองพื้นที่ของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบทางสังคม และ
องค์ประกอบทางกายภาพ

พื้นที่สามประเภทในชุมชน เป็นการนำเสนอว่า จากองค์ประกอบทางกายภาพที่แตกต่างกัน
ทำให้เกิดเป็นพื้นที่สามประเภทในชุมชนได้แก่ พื้นที่ส่วนตัว พื้นที่ครอบครองร่วม และ พื้นที่
สาธารณะ

บทที่ 5 สรุปผลของการศึกษาและข้อเสนอแนะ เป็นการเสนอบทสรุปทั้งหมดของการทำ
วิจัยและข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้มีพื้นที่ครอบครองร่วมในหมู่บ้านปัจจุบัน